

Ussat we Margarita -11/ romanyň dowamy

Category: Kitapcy,Romanlar,Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ussat we Margarita -11/ romanyň dowamy XI bap

IKI IWAN

Derýanyň aňry kenarynda, mundan bir sagat öň maý güneşiniň şuglasyna gark bolup duran gür tokaý ýuwaş-ýuwaşdan garalyp, ahyry gaýyp boldy. Penjiräniň aňyrsyndan şarlap guýýan ýagys aýnalara perde çekdi. Asmanda dembe-dem alaw ýüpleri parlap, asman tars-tars ýarylýardy, hassanyň ýatan otagy zol-zol ýagtylyp, gorkuly şugla gaplanýardy.

Iwan köpürjükläp, gaýnap akýan bulançak derýa seredip, öz krowatynda sessiz aglap otyrды. Her gezek gök gümmürdän-de ol endişeli yňranyp, elli bilen ýüzünü ýapýardy. Onuň ýazyp taşlan kagylary ýerde pytrap ýatyrdы; gök gümmürdisinden otaga şuwlap giren şemal olary her tarapa uçuryp goýberipdi. Şahyryň aýylganç konsultant dogrusynda arza ýazmaga urunmalary hiç-hili netije bermändi. Ol dolmuş feldşer aýaldan (onuň ady-familiýasy Praskowýa Fýodorownady) kagyz bilen keltejik galam alan wagty, işeňir adamlar ýaly, aýalaryny biri-birine sürtüp, stoljagazyň başynda gyssagly oturyrpdы. Ol başda ylhamy joşup, haty şeýle başlady:

«Milisiýa, MACCOLIT agzasy Iwan Nikolaýewiç Bezdomnydan. Arza. Düýn aşsamara men merhum M. A. Berloiz bilen Patriarh köçesine bardym...»

Emma şahyryň pikiri şobada esasan «merhum» diýen söz sebäpli bulaşdy. Arza başdan tutaryksyz bolup çykýan ýalydy: bu nähili merhum bilen bardym? Merhumlar ýöremeyär! Dogry-da, ýene däli hasaplarlar! Iwan Nikolaýewiç oýlanyp ýazanlaryny düzedip başlady. Indi beýle bolup çykdy: «... soňrak aradan çykan M. A. Berlioiz bilen...» Bu hem awtory kanagatlandyrmadы. Üçünji gezek täzeden ýazdy, emmma üçünji owalky ikisindenem beter bolup

çykdy: «... Tramwaý basyp giden Berlioz bilen...» – ýene, munuň üstesine ol hiç kimsä belli bolmadyk atdaş familiýaly kompozitoryň şahyr beýnisine ýapyşyp ýatmagy artykmaç, şonuň üçin: «... kompozitordan başga Berlioz...» – diýip ýazmaly boldy. Iwan bu iki Berlioz bilen başagaý bolup, bar ýazanlaryny çyzyp taşlady. Okajagyň ünsünü başdan özüne çekmek üçin juda täsirli, güçlü sözlerden başlajak boldy-da, tramwaýa münen pişik hakynda ýazyp, şundan soň üzülen kelle epizodyna geçdi. Üzülen baş we konsultantyň öňden görüp jılıgi onuň beýnisinde Pontiý Pilat hakyndaky pikirleri oýardy, şonda Iwan has-da ynançlyrak bolmagy üçin prokurator hakynda eşidenlerini, onuň Iroduň köşgüne gan reňk jähekli ak plaş bilen Iroduň köşgünüň eýwanyňa çykan ýerinden başlamagy makul bildi.

Iwan erjellik bilen işläp, ýazanlaryny çyzyp, täze sözler girizip, hatda Pontiý Pilatyň, ondan soň yzky aýaklarynda duran pişigiň suratyny hem çekmäge çalşyp gördü. Emma suratlar hem ýardam bermedi – şahyryň arzasy gitdigiçe çylşyrymlaşyp, baş alyp çykar ýaly bolmady. Oňa çenli bolsa dünýäni jünbüše salýan bulutlar gelip, gür tokaýyň üstünü büräp, güýçli şemal turan wagty, Iwan özüniň ysgyndan gaçanyny, arza ýazmagy başarıp bilmejegini duýdy-da, şemalyň uçuran kagylaryny poldan ýygnaşdyrman, eşidiler-eşidilmez, sessiz aglap başlady. Gök gümmürdisi wagty ak göwünli feldşer aýal Praskowýa Fýodorowna şahyrdan habar almaga geldi, jaýa girdi-de, onuň aglap oturanyny görüp, gorkdy we násag ýyldyrymdan gorkmasyn diýip, penjiräniň perdesini ýapdy, ýerde seçiliп ýatan kagylaryny ýygnaşdyryp, goni wrajuň ýanyna ylgady. Wraç gelip, Iwanyň eline sanjym etdi, soň: indi aglamarsyň, hazır hemmesi geçip gider, üýtgär, unudylar diýip, oňa teskin berdi. Wraç dogry aýdan eken. Hä diýmän derýanyň aňyrsyndaky tokaý başky görnüşe girdi. Owalky güzel halyna gaýdan dury asmanyň aşagynda tokaýdaky her bir daragt anyk göze ilip başlady, derýa-da rahatlandy. Sanjymdan soň, gussa hem şahyry terk edip, indi ol öz krowatynda asmandaky älemgoşary arkaýyn synlap ýatyrdy.

Bu ýagdaý aşama çenli dowam etd, ol älemgoşaryň assa-ýuwaş gaýyp bolanyny hem, asmanyň tüýsi ölçüp, gamgyn bolanyny hem,

tokaýyň gara tüýse girenini hem duýman galdy. Iwan gaýnag süýt içip, ýerine geçdi, pikirleriniň üýtgäp başlanyny duýup, özi hem geň galdy. Lagnaty pişik hakýndaky pikiri mylaýymlaşdy, üzülen kelle ony indi gorkuzanokdy, şoňa görä, Iwan ony hatyrasyndan çykardy, indi, dogrusyny aýtsam, bu şypahanada ýatmak ýamanam däl, Strawinskiý dana we meşhur adam, onuň bilen mylakatly bolmak örän ýakymly. Agşamyň sergin howasy bolsa, gök gümmürdisinden soň arassa hem şypaly – diýip oýlandy. Hasrat öyi ýumruldy. Asuda koridorlardaky saralan ak lampalar ölçüp, olaryň ýerine, kada görä, gögümtıl agşam çyralary ýandy, gapylaryň aňyrsyndaky ýörelgelere düşelen rezin düşegiň üstünde ýuwaş ýöräp ýören feldşer aýallaryň aýak sesleri bardyksaýyn kemräk eşidiliп başlady.

Indi Iwan rahat pinekläp ýatyşyny, kä petikdäki abažuryň aşagyndan mylaýym şugla saçýan çyra, kä gara tokaýyň aňyrsyndan çykyp gelýän Aýa nazar aýlap, öz-özi bilen söhbetleşýärdi.

– Ýeri, nämüçin men Berliozy tramwaý basany zerarly beýle tolgundym? – diýip pikir ýöredýärdi şahyr. – Ahyr netijede başaşak gitsin-le! Nämä ol meniň iki dogup, bir galanymmydy? Eger bu meselä çuňurak seretsek, men merhumy beýle bir içgin tanamogam-a. Ýeri, men ol hakda nämä bilýärin? Hiç zat, bar bilýänim, ol takyr kelle öte dilewar. Şeýle hem – graždnlar – diýip, ondan soň – Iwan kimleredir ýüzlenip, gepini dowm etdirdi, – geliň, bir zady aýdyňlaşdyryp göreliň, hany maňa düşündirip beriň, men nämä sebäpden bir gözü boş, beýlekisi gara, şübheli konsultanta, jadygöý professora jynly ýaly topuldymkam? Elime şem alyp, içki balakda onuň yzyndan kowalamagymyň, soň, restoranda görkeden akmaklygymyň nämä geregi bardy?

– Aý, ýok, ýok, – diýdi owalky Iwan şahyryň öz içinde öz başynda duran täze Iwana kesgitlilik bilen, – her nähili bolsa-da, professor Berliozyň kellesiniň üzüljegini öňünden anyk aýtdymy? Diýmek, nämüçin tolgunmaly däl?

– Mesele başga ýerde, dostlar! – diýip, nägilelik bildirdi täze Iwan ozalky Iwana, – munyň aşagynda nähilidir bir syr barlygy ýaş çaga-da aýan. Şol konsultant yüz göterim gizlin we

syrly şahs. Emma iň gyzyk tarapy hem şunda-da! Onuň Pontiý Pilat bilen şahsy tanyşlygy bar eken, ýeri, mundan beter nähili täsinlik bolsun? Patriarh kölçesiniň boýunda tüýs akmak ýaly galmagal turuzandan, ondan mylaýymlyk bilen Pilat we jenaýatçy Ha-Nosri barada doly gürrüň bermegini haýış eden bolsam, dogry bolmazmydy? Men bolsam başyma ýok galmagaly satyn alyp ýörün! Dogry, žurnalyň redaktoryny tramwaýyň basyp gitmegi möhüm hadysa, elbetde! Emma, näme, indi žurnal ýapylyp galjakmy? Heý, çärämiz barmy, adamyň başy ölümlı, hatda duýdansyz hem ölmegi mümkün diýip, juda dogry aýdylypdyr. Goý, jaýy jennet bolsun! Ýene ýerine başga bir redaktor saýlarlar, belkem, mundan hem dilewarrak bolar.

Täze Iwan bir azajyk ırkılıp, köne Iwandan sorady:

– Ýeri, bu wakada men kim boldum?

– Akmak! – diýdi, niredendir bir ýerden anyk ýaňlanan owaz. Emma bu ne täze, ne owalky Iwanyň owazydy, belki konsultantyň ýogyn sesine örän meňzeşdi. Emma Iwan «akmak» diýen söze, nämüçindir hapa bolmady, gaýta hüsgär geňgalma bilen ýylgyrda, gözü ýumlup, köşeşdi. Iwanyň uka gideni hem şoldy, göz öňünde pil aýakly palma daragty göründi, golaýyndan pişik geçip gitdi – ol indi gorkunç däldi, şatlykly görünýärdi. Mahlasy, Iwany uky doly basmarlap başlanda, birden eýwanyň gözenegi süýşürildi we balkonda özünü Aý şuglasyn dan penalaýan syrly bir şahs peýda boldy, ol Iwana barmagy bilen yşarat etdi. Iwan asla gorkman, krowatyndan galdy-da, balkonda bir erkek kişiniň duranyny gördü. Ol adam barmagyny dodagyna degrip: – Tss! – diýip pyşyrdady. Romanlar